

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie z powództwa (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. przeciwko A. Z. o zapłatę, Sąd Rejonowy w Zgierzu:

1. umorzył postępowanie w zakresie kwoty 50 zł,
2. oddalił powództwo w pozostałym zakresie,
3. zasądził od (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz A. Z. kwotę 3600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas od uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty.

Apelację od wskazanego wyroku złożyła powódka, zaskarżając powyższy wyrok w całości. Zaskarżonemu orzeczeniu apelująca zarzuciła:

1. obrazę prawa materialnego, tj.:

a) art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 36a ust. 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim („u.k.k.”) poprzez jego błędną wykładnię skutkującą nieuzasadnionym przyjęciem, że postanowienia umowy pożyczki, w szczególności w zakresie: opłaty za tzw. Twój Pakiet oraz wynagrodzenia prowizyjnego są abuzywne, pomimo że ustawa nie zakazuje powódce pobierać ww. opłat, strony ułożyły stosunek prawny wedle swego uznania, a postanowienia umowy są sformułowane w sposób jednoznaczny, jasny i precyzyjny, a ponadto usługa (...) jest całkowicie fakultatywna, wybierana na etapie składania wniosku, z kolei wynagrodzenie prowizyjne jest świadczeniem wpisanym wprost i w sposób jasny, co wyklucza kontrolę abuzywności, a ponadto koszty te mieszczą się w kryterium ustawowym maksymalnych kosztów pozaodsetkowych, przez co ewentualne naruszenie interesów konsumenta nie ma charakteru „rażącego”;

b) art. 353¹ k.c. w zw. z art. 359 § 1 k.c. oraz art. 65 k.c. w zw. z pkt 2.1. Umowy pożyczki poprzez nieuprawnioną ingerencję Sądu w stosunek umowny stron i zmianę treści zobowiązania w zakresie wysokości rat;

c) art. 353¹ k.c. oraz art. 61 § 1 k.c. poprzez ingerencję przez Sąd I instancji w treść stosunku umownego pomiędzy stronami w ten sposób, że Sąd bez podstawy prawnej na skutek arbitralnej zmiany stosunku prawnego poprzez wyeliminowanie uznanych przez Sąd za abuzywne klauzul, co skutkowało przyjęciem, że oświadczenie o wypowiedzeniu nie zostało złożone pozwanej skutecznie podczas gdy takie wypowiedzenie odpowiada treści ułożonemu przez strony stosunkowi prawnemu;

d) art. 720 § 1 k.c. poprzez brak zasądzenia zwrotu pożyczki do wysokości kwoty nominalnej wraz z wynagrodzeniem powoda pomimo zobowiązania umownego pozwanej do zwrotu rzeczowej kwoty;

e) art. 10 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe w zw. z art. 6 k.c. poprzez nieusprawiedliwioną ingerencję w stosunek podstawowy, w sytuacji gdy powództwo zostało oparte na podstawie weksla in blanco, a tym samym sprawa niniejsza zyskała charakter sprawy wekslowej, powodując, że obowiązek udowodnienia wad wypełnionego weksla, niezgodności z deklaracją wekslową czy też nieistnienia zobowiązania, bądź wykazania, iż zobowiązanie to nie opiewa na kwotę wskazaną w treści weksla zgodnie z zawartym przez strony porozumieniem, a także w zakresie zarzutu niewskazania konkretnych i realnych kosztów poniesionych w związku z zawarciem umowy obarcza pozwaną;

2. sprzeczność ustaleń Sądu z treścią materiału dowodowego polegającą na przyjęciu, że nie doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy, podczas gdy dowody przedłożone przez powoda jednoznacznie wskazują, że pożyczka została skutecznie postawiona w stan natychmiastowej wymagalności w całości;

3. naruszenie przepisów postępowania, mające wpływ na rozstrzygnięcie, tj. art. 316 § 1 k.p.c. poprzez oddalenie powództwa w całości z uwagi na okoliczność, jakoby powódka nie udowodniła, że doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy, podczas gdy w dacie wyrokowania Sąd winien był w takim przypadku zasądzić wymagalne na dzień wyrokowania raty pożyczki.

W konkluzji strona apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie żądania pozwu w całości, tj. zasądzenie 11.176,77 zł z odsetkami ustawowymi w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 16 lipca 2021 r. do dnia zapłaty i zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. Ewentualnie powódka, w przypadku uznania wypowiedzenia umowy za nieskuteczne, wniosła o zasądzenie na podstawie art. 316 k.p.c. na rzecz powoda wymagalnych na dzień wyrokowania rat pożyczki. Ponadto apelująca wniosła o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie zgodnie z treścią art. 98 § 1¹ k.p.c. Pełnomocnik powódki wniósł ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o oddalenie apelacji w całości oraz zasądzenie od strony powodowej na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w apelacji, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja była częściowo zasadna, dlatego skutkowałą zmianą zaskarżonego orzeczenia.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że Sąd pierwszej instancji przeprowadził prawidłowo postępowanie dowodowe, czyniąc prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Okręgowy podziela, przyjmując za własne. J ednakże ocena zgromadzonego materiału dowodowego doprowadziła go do błędnej oceny prawnej i nieuwzględnienia powództwa.

Przechodząc do oceny zarzutów apelacji, Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że zarzut sprzeczności ustaleń faktycznych z treścią materiału dowodowego nie zasługuje na uwzględnienie. Apelująca doszukuje się sprzeczności w przyjęciu przez Sąd Rejonowy, że nie doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy, podczas gdy dowody przedłożone przez powoda jednoznacznie wskazują, że pożyczka została skutecznie postawiona w stan natychmiastowej wymagalności w całości. Tymczasem Sąd I instancji prawidłowo ustalił, że w dniu 28 grudnia 2021 roku powód sporządził pismo zatytułowane: „wypowiedzenie umowy pożyczki wraz z wezwaniem do wykupu weksla”, w którym wypowiedział pozwaną umowę pożyczki oraz wezwał ją do wykupu weksla w ciągu 30 dni pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. Stwierdzenie, czy wypowiedzenie było skuteczne nie należy do sfery ustaleń faktycznych, a podlega ocenie prawnej.

Zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego, tj. art. 385 § 1 k.c. w zw. z art. 36a ust. 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, art. 720 § 1 k.c. i art. 10 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe w zw. z art. 6 k.c. także trzeba uznać za chybione.

Jako podstawę roszczenia w niniejszej sprawie strona powodowa przedstawiła weksel in blanco, czyli weksel niezupełny w chwili wystawienia. Weksel ten został wystawiony w celu zabezpieczenia wykonania przez pozwaną zobowiązania ze stosunku podstawowego w postaci umowy pożyczki gotówkowej z dnia 15 listopada 2019 r., nr (...). W tym miejscu należy podkreślić, że w przypadku weksla o charakterze gwarancyjnym, abstrakcyjność zobowiązania wekslowego doznaje znacznego ograniczenia, bowiem przy badaniu zasadności takiego żądania możliwe jest ustalenie, czy powódka była uprawniona stosownie do deklaracji wekslowej do wypełnienia weksla, czy odpowiedzialność dłużnika w ramach stosunku wekslowego odpowiada rozmiarowi jego odpowiedzialności z zabezpieczonego wekslem stosunku podstawowego.

Stosownie do art. 10 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (tekst jedn. Dz. U. z 2022 r., poz. 282), jeżeli weksel, niezupełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie

można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa. Powołany wyżej przepis reguluje dopuszczalny zakres podniesienia zarzutu niezgodnego z porozumieniem uzupełnienia weksla oraz pozwala na złagodzenie odpowiedzialności dłużników wekslowych przez umożliwienie im odwołania się w drodze wyjątku do stosunku osobistego łączącego wystawcę weksla i remitenta w drodze zarzutów dopuszczonych przez prawo wekslowe. Ze względu na ścisłe powiązanie weksla in blanco z porozumieniem stron w sprawie jego uzupełnienia pozwany w procesie wekslowym może się bronić zarzutami, że uzupełnienie weksla, stanowiącego podstawę powództwa, nastąpiło niezgodnie z udzielonym przez nich upoważnieniem. Zarzuty takie mogą być podnoszone bez żadnych ograniczeń, jeżeli powodem jest bezpośredni odbiorca weksla in blanco (tak trafnie m.in.: wyrok SN z dnia 27 marca 2014 r., III CSK 100/13).

Weksel in blanco może być środkiem zabezpieczenia wierzytelności wynikających z różnych stosunków prawnych. Wystawiony jako własny i wręczony w związku z zawarciem umowy prowadzi do powstania zobowiązania wekslowego wystawcy. Zobowiązanie wekslowe z takiego weksla ma samodzielny, abstrakcyjny charakter i jest niezależne od podstawy prawnej jego zaciągnięcia. Posiadaczowi weksla, który jest pierwszym wierzycielem (remitentem), przysługuje w stosunku do wystawcy zarówno roszczenie ze stosunku podstawowego, jak i z weksla, jednak może on tylko raz uzyskać zaspokojenie swojej wierzytelności i do niego należy wybór roszczenia. Wygaśnięcie stosunku podstawowego uniemożliwia dochodzenie wierzytelności wekslowej, a wygaśnięcie zobowiązania wekslowego, w sposób prowadzący do zaspokojenia wierzyciela, powoduje wygaśnięcie zabezpieczonej wekslem wierzytelności. Nie ma natomiast wpływu na stosunek podstawowy wygaśnięcie zobowiązania wekslowego bez zaspokojenia wierzyciela lub nieistnienie tego zobowiązania. W orzecznictwie SN podnosi się, iż w tym ujęciu można mówić o swego rodzaju priorytecie stosunku podstawowego wobec stosunku wynikającego z weksla (ta trafnie m.in.: uchwała połączonych izb Izby Cywilnej i Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 kwietnia 1972 r., III PP 17/70, OSNCP 1973, Nr 5, poz. 72; wyroki z dnia: 14 marca 1997 r. I CKN 48/97; 31 maja 2001 r., V CKN 264/00; 6 października 2004 r., I CK 156/04; 9 grudnia 2004 r., II CK 170/04; 14 listopada 2006 r., II CSK 205/06).

Wobec tego, dopóki stronami stosunku wekslowego pozostają strony stosunku podstawowego zabezpieczonego wekslem, regulacja art. 10 Prawa wekslowego nie wyłącza możliwości badania stosunku podstawowego przez sąd, w tym również z urzędu. Jednocześnie z deklaracji wekslowej podpisanej przez pozwaną wynika, że upoważnia się pożyczkodawcę do wypełnienia weksla na sumę odpowiadającą zadłużeniu wynikającemu z umowy pożyczki.

Skoro zgodnie z deklaracją wekslową powódka była uprawniona do wypełnienia weksla sumą odpowiadającą aktualnemu zadłużeniu pozwanej, to niezbędne było dokonanie oceny, jaki był stan zadłużenia pozwanej w chwili wypełnienia weksla. Jak wynika z deklaracji wekslowej załączonej do akt, stosunkiem podstawowym, który był zabezpieczonym wekslem, była umowa pożyczki gotówkowej nr (...) z dnia 15 listopada 2019 r.

Zgodnie z art. 720 § 1 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Nie ulega wątpliwości, że strony mogły się umówić o odpłatny charakter pożyczki w ramach swobody umów (art. 353¹ k.c.), jednakże nie może to prowadzić do związania pozwanej jako konsumenta niedozwolonymi klauzulami umownymi.

Jak słusznie wskazał Sąd I instancji, wysokość prowizji za udzielenie pożyczki (5.771 zł) i wynagrodzenie z tytułu przyznania usługi (...) (1.100 zł) są bardzo wysokie, wzięwszy pod uwagę, że całkowita kwota pożyczki wynosiła 7.000 zł. Co prawda zarówno prowizja, jak i wynagrodzenie za (...) mieszczą się w ramach ustanowionych w art. 36a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2016 r. poz. 1528 ze zm.), to jednak należy wskazać, że w rozpoznawanej sprawie powódka arbitralnie narzuciła pozwanej zawyżony taryfikator opłat, kierując się w tej sferze wyłącznie własnym partykularnym interesem. Koszty te stanowiły nie tylko niczym nieuzasadnioną dolegliwość dla pozwanej jako konsumenta, ale przede wszystkim zostały pomyślane jako źródło dodatkowego zarobkowania dla

pożyczkodawcy, obok wynagrodzenia umownego i odsetek. W judykaturze uznaje się, że pod pojęciem działania wbrew dobrym obyczajom – przy kształtowaniu treści stosunku zobowiązaniowego – kryje się wprowadzanie do umowy klauzul, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku, natomiast przez rażące naruszenie interesów konsumenta rozumie się nieusprawiedliwioną dysproporcję – na niekorzyść konsumenta – praw i obowiązków stron, wynikających z umowy (tak m. in. SN w wyrokach z dnia 13.07.2005 r., I CK 832/04, Biul. SN 2005/11/13; z dnia 3.02.2006 r., I CK 297/05, Biul. SN 2006/5-6/12 i z dnia 27.10.2006 r., I CSK 173/06, Lex 395247).

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., aby uznać dane postanowienie umowy za niewiążące, muszą zostać spełnione kumulatywnie następujące przesłanki: umowa musi zostać zawarta z konsumentem, kwestionowane postanowienie umowy nie było uzgodnione indywidualnie, postanowienie to kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, zastrzeżenie umowne rażąco narusza interesy konsumenta, postanowienie nie dotyczy głównych świadczeń stron, takich jak cena czy wynagrodzenie, chyba że nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Stosownie do treści art. 385¹ § 3 k.c. niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, a więc w szczególności będą to postanowienia umowy przejęte z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (tzw. umowa adhezyjna). Należy również mieć na uwadze, że zgodnie z art. 385¹ § 4 k.c. ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje, a zatem w rozpoznawanej sprawie – na powódzie.

Umowa pożyczki łącząca strony przewidywała udzielenie pozwanej pożyczki w kwocie 7.000 zł, przy czym całkowitą kwotę, którą pozwana zobowiązana była spłacić, określono na 16.236 zł. Poza faktycznie udzieloną na rzecz pozwanej pożyczką w kwocie 7.000 zł, umowa obejmowała również opłatę przygotowawczą – 129 zł, wynagrodzenie prowizyjne – 5.771 zł, wynagrodzenie z tytułu przyznania usługi (...) – 1.100 zł oraz odsetki.

Zarówno w doktrynie, jak i orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, że głównymi świadczeniami stron w umowie pożyczki są: udostępnienie środków finansowych do korzystania drugiej stronie w określonej danym stosunkiem wysokości (w przypadku pożyczkodawcy) oraz ich zwrot (w przypadku pożyczkobiorcy). Umowa pożyczki może mieć charakter odpłatny lub nieodpłatny. Jeżeli więc umowę pożyczki zawarto pod tytułem odpłatnym, biorący jest zobowiązany do świadczenia tzw. odpłaty zgodnie z treścią czynności prawnej (tak m. in. SA w W. w wyroku z dnia 24.02.2005 r., VI ACa 744/2004).

Nie ulega wątpliwości, że wynagrodzenie pożyczkodawcy za korzystanie przez kredytobiorcę z jego środków finansowych stanowią odsetki. Takie odsetki, stanowiące wynagrodzenie, zostały przewidziane w umowie łączącej strony niniejszego procesu.

Umowa pożyczki, aby można było ją uznać za nienaruszającą zasady uczciwego obrotu, powinna też określać, które opłaty i prowizje stanowią zysk pożyczkodawcy, a które są pobierane na pokrycie konkretnych kosztów ponoszonych przez niego w związku z zawartą umową i jej obsługą. Trafne jest stanowisko, że za niedozwolone klauzule umowne, w świetle art. 385¹ § 1 k.c., należy więc każdorazowo uznawać te postanowienia umowne, które pod postacią opłaty pobieranej formalnie na poczet pokrycia kosztów konkretnych czynności w rzeczywistości stanowią dla pożyczkodawcy źródło dodatkowego zysku, ukryte przed konsumentem, pozwalając mu jednocześnie omijać przepisy dotyczące wysokości odsetek maksymalnych oraz niedopuszczalności kary umownej za niespełnienie świadczenia pieniężnego (art. 483 § 1 k.c.). Takie świadczenie, choćby zostało nazwane wynagrodzeniem (prowizją) nie stanowi świadczenia głównego stron (tak m. in. SN w wyroku z dnia 17.11.2011 r., III CSK 38/11, Legalis nr 464194 i SO w Suwałkach w wyroku z dnia 18.12.2017 r., I Ca 452/17, Legalis nr 1992932).

Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że – zawierając z pozwaną sporną umowę pożyczki – powódka posłużyła się wzorcem umownym, na który pozwana jako konsument nie miała rzeczywistego wpływu. Powódka nie wykazała okoliczności przeciwniej.

Postanowienia umowne dotyczące wynagrodzenia prowizyjnego i wynagrodzenia z tytułu przyznania usługi (...) są sprzeczne z zasadami uczciwości kupieckiej i zasadami współzycia społecznego oraz kształtują obowiązki drugiej strony umowy – pozwanej w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, albowiem określone przez powódkę koszty z tego tytułu nie mają jakiegokolwiek uzasadnienia i powiązania ekonomicznego z poniesionymi rzeczywiście kosztami. Są niewspółmiernie wysokie, niewiele niższe, aniżeli kwota udzielonej pożyczki, a zatem są rażąco wygórowane.

W ocenie Sądu Okręgowego, wszelkie opłaty pobierane przez pożyczkodawcę powinny wyrównywać rzeczywiste koszty poniesione przez niego w związku z podjęciem danej czynności i nie powinny być rażąco wysokie dla konsumenta, a zatem nie powinny być formułowane w sposób ryczałtowy, bez odzwierciedlenia w kosztach ponoszonych rzeczywiście przez pożyczkodawcę. Wysokość naliczonego wynagrodzenia prowizyjnego nie odnosi się w swej kalkulacji do wyceny poszczególnych czynności. Pamiętać również należy, że umowa przewidywała także opłatę przygotowawczą w wysokości 129 zł oraz odsetki umowne.

Niedopuszczalna jest sytuacja, gdy jedna ze stron, wykorzystując swoją pozycję profesjonalisty, kształtuje postanowienia umowne w taki sposób, że wprowadza do niego konstrukcję prawną, prowadzącą do pokrzywdzenia drugiej strony stosunku prawnego, w tym przypadku konsumenta. W szczególności nie może mieć miejsca przypadek, w którym konsument zostaje obciążony nadmiernymi, a wręcz rażąco wygórowanymi kosztami dotyczącymi określonych czynności, nijak nie przystającymi do rzeczywistych wydatków ponoszonych w tym zakresie.

Oplata za (...) z całą pewnością nie należy do istoty umowy pożyczki. Postanowienia umowne dotyczące tej opłaty również nie zostały indywidualnie uzgodnione z pozwaną. Są one częścią standardowej umowy (regulaminu), którą powódka stosuje do wszystkich klientów. W ocenie Sądu Okręgowego strona powodowa nie wskazała, jakie względy ekonomiczne przemawiają za obciążaniem pozwanej dodatkowo kwotą 5.771 zł z tytułu prowizji i kwotą 1.100 zł za (...). W odniesieniu do prowizji w umowie brak jakichkolwiek odniesień, co do przyczyn ustalenia oraz sposobu ustalenia jej wysokości. W przypadku opłaty za „Twój pakiet” z treści pkt 15 umowy wynika, że w zamian za uiszczenie kwoty 1.100 zł pozwanej miały przysługiwać dodatkowe uprawnienia polegające na możliwości odroczenia rat albo obniżenia ich wysokości, a także skróceniu terminu postawienia pożyczki do dyspozycji pożyczkobiorcy oraz pakietu powiadomień. Analiza tego postanowienia pozwala jednak na stwierdzenie, że wynagrodzenie za taką możliwość było niewspółmiernie wysokie do korzyści płynącej z uprawnienia pożyczkobiorcy. Poza tym, opłata była naliczana niezależnie od tego, czy pożyczkobiorca skorzystał z tego uprawnienia – o czym stanowi się w ostatnim zdaniu punktu 15. umowy, to z treści umowy wynika, że termin spłaty pożyczki mógł ulec (w przypadku obniżenia raty), przy czym w obu wypadkach pozwana i tak byłaby zobowiązana do spłaty całej wynikającej z umowy kwoty. W ocenie Sądu drugiej instancji, nie ulega wątpliwości, iż powołane postanowienia nie podlegały indywidualnym uzgodnieniom z pozwaną, która nie miała żadnego wpływu na ich treść, zostały one bowiem narzucone w ramach stosowanego przez powódkę wzorca umowy. Z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika bowiem, aby pozwana zawierając z powódką umowę na podstawie o przedmiotowy wzorzec umowy miała rzeczywisty wpływ na kształtowanie treści tej umowy i aby treść ta w zakresie wysokości i sposobu ustalania powyższych kwot podlegała indywidualnym negocjacom między stronami. Z umowy pożyczki wynika, że na całkowitą kwotę do zapłaty składały się: kwota udzielonego kapitału – 7.000 zł, opłata przygotowawcza – 129 zł, wynagrodzenie prowizyjne – 5.771 zł, wynagrodzenie z tytułu przyznania na wniosek pożyczkobiorcy (...) – 1.100 zł. Podkreślenia wymaga, że tak określone wynagrodzenie prowizyjne i opłata za (...) były niemal równe kwocie udzielonej pożyczki (5.771 zł + 1.100 zł = 6.871 zł). Tym samym uznać należy, że wskazane warunki umowy pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami i naruszają interes pozwanej, stanowią próbę obejścia przepisu o odsetkach maksymalnych. Odsetki, obok prowizji za udzielenie pożyczki, stanowią wynagrodzenie pożyczkodawcy za korzystanie przez kredytobiorcę z jego środków finansowych. Trzeba też podkreślić, że umowa pożyczki, sformułowana zgodnie z zasadami uczciwego i rzetelnego obrotu na rynku kapitałowym, powinna jasno określać, które opłaty i prowizje stanowią zysk pożyczkodawcy, a które są pobierane na pokrycie konkretnych kosztów ponoszonych przez niego w związku z zawartą umową i jej obsługą. Te ostatnie powinny zostać przy tym określone w wysokości rzeczywiście ponoszonej przez pożyczkodawcę tak, aby nie stanowiły ukrytego źródła zysku. W ocenie Sądu drugiej instancji, opłaty pobierane przez powódkę przy udzieleniu pożyczki stanowią w rzeczywistości dodatkowe, nadmiernie wygórowane w stosunku do wysokości kapitału, wynagrodzenie powódki,

które ponosi konsument. Powódka, jako podmiot profesjonalny, trudniący się na szeroką skalę udzielaniem pożyczek, wykorzystwała zaufanie pozwanej i ustaliła tak wysokie wynagrodzenie za sam fakt udzielenia pożyczki, pomimo, iż dostatecznym przysporzeniem dla powódki winny być środki pochodzące z oprocentowania udzielonych pozwanej środków. Nie sposób przyjąć, że pozwana wyraziła zgodę na dodatkowe wynagrodzenie powódki.

Wobec powyższego, postanowienia obejmujące wynagrodzenie prowizyjne i opłatę za (...), stanowią w ocenie Sądu drugiej instancji niedozwolone postanowienia umowne, o jakich stanowi się w art. 385¹ § 1 k.c. Zostały one określone na zawyżonym, nieznajdującym żadnego uzasadnienia, poziomie. Opłaty te zostały ustalone niezależnie od faktycznie poniesionych wydatków, przez co dochodzi do braku ekwiwalentności świadczeń stron umowy pożyczki. Wprowadzenie przez powódkę opłat w wysokości wskazanej w umowie godziło w dobre i uczciwe praktyki kupieckie oraz w sposób rażąco naruszało interes pozwanej jako konsumenta.

W konsekwencji, stronie powodowej przysługiwałoby roszczenie jedynie o zapłatę kwoty stanowiącej sumę niespłaconego kapitału i umownych odsetek za okres, kiedy obowiązywała strony umowa pożyczki gotówkowej.

Sąd Rejonowy uznał, iż A. Z. zobowiązana była do zapłaty kwoty w łącznej wysokości 8.267,57 zł. Biorąc zaś pod uwagę, iż pożyczka miała zostać w 36 miesięcznych ratach to wysokość pojedynczej raty – po wyeliminowaniu z umowy klauzul niedozwolonych i utrzymaniu umowy w mocy w pozostałym zakresie – wynosiłaby 229,65 zł miesięcznie. Doliczając do powyższej kwoty pobieraną przez (...) s.a. składkę ubezpieczeniową w wysokości 20 zł, otrzymuje się miesięczną wysokość raty kapitałowo-odsetkowej w wysokości 249,57 zł. Na dzień dokonania wypowiedzenia tj. w dniu 28 grudnia 2020 roku, powódka zobowiązana była do uiszczenia kwoty odpowiadającej spłacie 13 rat pożyczki, a zatem do zapłaty kwoty w łącznej wysokości 3.245,45 zł. Zgodnie z załączoną przez stronę powodową zakładką P., powódka dokonała w okresie od dnia 15 listopada 2019 roku do dnia 28 grudnia 2020 roku spłat pożyczki w łącznej kwocie 4.625,05 zł. Należy zatem uznać, iż wypowiedzenie umowy pożyczki jak również wypełnienie weksła, nastąpiło niezgodnie z umową pożyczki, jak i niezgodnie z deklaracją wekslową. Sąd I instancji stwierdził, że pozwana w dniu wypowiedzenia umowy pożyczki nie pozostawała w zwłoce w płatności zobowiązań umownych zgodnie z ustalonym kalendarzem spłat. Jednocześnie uznał, iż strona pozwana trafnie podniosła, że nie było podstaw do kierowania do pozwanej wezwania do zapłaty, a w konsekwencji bezzasadne było wypowiedzenie umowy.

W ocenie Sądu Okręgowego taka argumentacja Sądu Rejonowego jest chybiona i nie zasługuje na uwzględnienie, a podnoszone przez powódkę zarzuty naruszenia art. 353¹ k.c. w zw. z art. 359 § 1 k.c. oraz art. 65 k.c. w zw. z pkt 2.1 Umowy pożyczki, a także art. 353¹ k.c. oraz art. 61 § 1 k.c. są zasadne.

Zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. W niniejszej sprawie strony w punkcie 2.1 Umowy pożyczki jasno określiły wysokość raty na kwotę 451,00 zł. Choć kwota ta obejmowała spłatę pożyczki i odsetek, w tym prowizję i cenę pakietu (...), które to postanowienia umowy dotyczące tych opłat zostały uznane za abuzywne, Sąd odwoławczy nie znalazł żadnej podstawy prawnej do modyfikacji wysokości raty ustalonej w umowie. Powódka, wobec abuzywności klauzul umownych, zobowiązana była do zapłaty kwoty w wysokości odpowiadającej sumie udzielonej pożyczki i odsetek umownych, jednakże nie uprawniało to do zmiany wysokości raty. Sama zmiana należnego zobowiązania nie mogła wpłynąć na wysokość poszczególnych rat czy okres kredytowania, a powodowała powstanie po stronie pożyczkobiorcy uprawnienia o zwrot różnicy pomiędzy kwotą do spłaty wynikającą z umowy, a kwotą należną z uwagi na abuzywność klauzul umownych.

Sąd Rejonowy dokonał w sposób nieuprawniony weryfikacji wysokości rat, czym ingerował w umowę stron, sporządzoną zgodnie z ich wolą na podstawie art. 353¹ k.c. Powódka była zobowiązana do spłat w terminach przewidzianych umową rat w wysokości 451,00 zł, a zgodnie z punktem 8.1 umowy pożyczki gotówkowej, powódka mogła wypowiedzieć umowę z zachowaniem 30-dniowego terminu wypowiedzenia w przypadku, gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej racie przekroczyło 30 dni, po uprzednim wezwaniu do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania. Powódka przedłożyła do akt sprawy wymagane umową wezwanie do zapłaty wraz z

dowodem doręczenia, poprzedzające wypowiedzenie umowy, jak również dowód doręczenia samego wypowiedzenia umowy. W związku z powyższym powódka uzyskała uprawnienie do wypełnienia weksla własnego in blanco. Stosownie do punktu 8.2 umowy pożyczki gotówkowej oraz deklaracji wekslowej, pożyczkodawca mógł wypełnić weksel w sytuacji, gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej przekroczyło 30 dni po uprzednim wezwaniu do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania. Mając na uwadze, że pozwana pozostawała w opóźnieniu płatności kwoty równej co najmniej jednej racie, opóźnienie przekraczało 30 dni, a nadto, wypełnienie weksla nastąpiło po uprzednim wezwaniu do zapłaty w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania należało wskazać, że wypowiedzenie umowy pożyczki było skuteczne i umożliwiło powódce wypełnienie weksla in blanco.

Niemniej, wskazać należy, że w przypadku, gdy dochodzone pozwem roszczenie wynika z weksla in blanco, stanowiącego zabezpieczenie wierzytelności głównej wynikającej z umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, zapewnienie ochrony określonej w Dyrektywie 93/13 - i wprowadzonych w ramach jej implementacji do polskiego porządku prawnego przepisach art. 385¹-385³ k.c. - wymaga, aby sąd rozpoznał sprawę przy uwzględnieniu konsumenckiego charakteru stosunku podstawowego (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2022 r., I NSNc 217/21 LEX nr 3423517).

Pozwana w niniejszej sprawie występowała jako konsument w rozumieniu art. 22¹ k.c. Jak już wyżej wskazano, umowa pożyczki zawarta między stronami zawierała klauzule abuzywne, które nie wiążą pozwanej. Tym samym, biorąc pod uwagę konsumencki charakter sprawy, dochodzone roszczenie nie może zostać zasądzone na podstawie weksla, ale wobec wymagalności roszczenia z tytułu umowy, winno zostać zasądzone ze stosunku podstawowego łączącego strony.

Pozwana była zobowiązana zwrócić pozwanemu z tytułu umowy pożyczki kwotę, którą otrzymała do dyspozycji (7.000 zł) oraz odsetki umowne w wysokości 9,98% za okres od dnia 15 listopada 2019 r. (dzień zawarcia umowy pożyczki) do 24 lutego 2021 r. (dnia poprzedzającego wniesienie pozwu), które wyniosły 884,07 zł, co łącznie dało kwotę 7.884,07 zł. Pozwana z tytułu pożyczki spłaciła w okresie od dnia 24 grudnia 2019 roku do 23 grudnia 2020 roku kwotę 4.625,05 zł. W dniu 30 kwietnia 2021 roku, w toku postępowania, pozwana wpłaciła dalsze 50 zł. Tym samym do spłaty pozostało 3.209,02 zł (7.884,07 zł – 4.625,05 zł – 50 zł = 3.209,02 zł).

Mając zatem na względzie powyższe okoliczności, w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądził od A. Z. na rzecz (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 3.209,02 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 25 lutego 2021 roku do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

O odsetkach Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c., zgodnie z żądaniem strony powodowej zawartym w piśmie z dnia 21 października 2021 r. (k. 134). Powódka żądała zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od daty wniesienia pozwu i od tej daty powódce należą się odsetki ustawowe za opóźnienie.

Konsekwencją merytorycznej zmiany orzeczenia Sądu I instancji jest zmiana zawartego w nim rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania. Wobec uwzględnienia powództwa w części, o kosztach postępowania pierwszoinstancyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 100 k.p.c., stosunkowo je rozdzielając. Na koszty procesu po stronie powodowej złożyły się: opłata od pozwu w łącznej kwocie 2.750 zł, koszty pełnomocnika w osobie adwokata w kwocie 3.600 zł, ustalone na podstawie § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800), tj. łącznie 4.350 zł. Na koszty procesu po stronie pozwanej złożyły się koszty pełnomocnika w osobie adwokata w kwocie 3.600 zł, ustalone na podstawie § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 265). Mając na uwadze, iż łączne koszty postępowania przed Sądem I instancji wyniosły 7.950 zł, a powódka przegrała sprawę w 71%, zatem winna ponieść, z uwagi na wynik sprawy, koszty w wysokości 5.664,50 zł, natomiast pozwany w wysokości 2.305,50 zł. Tym samym zasądzone

od powódki w wyroku pierwszej instancji koszty postępowania na rzecz pozwanej winny zostać obniżone do kwoty 1294,50 zł (5.664,50 zł - 4350 zł).

Apelacja w pozostałej części jako bezzasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c., o czym orzeczono w punkcie II wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., stosunkowo je rozdzielając. Na koszty procesu po stronie powodowej złożyły się: opłata od apelacji w kwocie 750 zł, koszty pełnomocnika w osobie adwokata w kwocie 1.800 zł, ustalone na podstawie § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800), tj. łącznie 2.550 zł. Na koszty procesu po stronie pozwanej złożyły się koszty pełnomocnika w osobie adwokata w kwocie 1.800 zł, ustalone na podstawie § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 265). Mając na uwadze, iż łączne koszty postępowania przed Sądem II instancji wyniosły 4.350 zł, a powódka przegrała sprawę w 71%, zatem winna ponieść, z uwagi na wynik sprawy, koszty w wysokości 3.101,55 zł. Skoro powódka poniosła koszty w wysokości 2.550 zł, należało od niej zasądzić na rzecz pozwanej kwotę 551,55 zł (3101,55 zł - 2550 zł), o czym orzeczono w punkcie III sentencji wyroku.